

SERMO CXXXII¹.

De verbis Evangelii Joan. vi, *Caro mea vere esca est, et sanguis meus vere potus est. Qui manducat meam carnem, etc.*

I. SICUT audivimus, cum sanctum Evangelium legeretur, Dominus Jesus Christus exhortatus est promissione vite æternæ ad manducandum carnem suam et bibendum sanguinem suum. Qui audistis hæc, nondum omnes intellexistis. Qui enim baptizati et fideles estis, quid dixerit, nostis. Qui autem inter vos adhuc Catechumeni, vel Audientes vocantur, potuerunt esse cum legeretur audientes, numquid et intelligentes? Ergo sermo noster ad utrosque dirigitur. Qui jam manducant carnem Domini, et bibunt sanguinem ejus, cogitent quid manducant, et quid bibant: ne, sicut dicit Apostolus, iudicium sibi manducant et bibant². Qui autem nondum manducant, et nondum bibunt, ad tales epulas invitati festinent. Per istos dies magistri pascunt, Christus quotidie pascit, mensa ipsius est illa in medio constituta. Quid causæ est, o audientes, ut mensam videatis, et ad epulas non accedatis? Et forte modo cum Evangelium legeretur, dixistis in cordibus vestris: Putamus quid est quod dicit: «Caro mea vere esca est, et sanguis meus vere potus est³?» Quomodo manducatur caro Domini, et bibitur sanguis Domini? Putamus quid dicit? Quis contra te clausit, ut hoc nescias? Velatum est: sed si volueris, erit revelatum.

¹ Alias XLVI, de verbis Domini. — ² 1 Cor. xi, 29. — ³ Joan. vi, 56.

Accede ad professionem, et solvisti quæstionem. Quod enim dixit Dominus Jesus, jam fideles noverunt. Tu autem Catechumenus diceris, diceris Audiens, et surdus es. Aures enim corporis patentes habes, quia verba quæ dicta sunt audis: sed aures cordis adhuc clausas habes, quia quod dictum est non intelligis. Disputo, non dissero. Ecce Pascha est, da nomen ad baptismum. Si non te excitat festivitas, ducat ipsa curiositas: ut scias quid dictum sit: «Qui manducat carnem meam, et bibit sanguinem meum, in me manet, et ego in illo.» Ut scias mecum quid dictum sit, pulsa, et aperietur tibi: Et ut tibi dico, Pulsa, et aperietur tibi: ita et ego pulso, aperi mihi. Auribus personans, ad pectus pulso.

II. Sed si Catechumeni exhortandi sunt, fratres mei, ut ad tantam gratiam regenerationis accedere non morentur: quanta nobis cura esse debet in ædificandis fidelibus, ut prosit eis quod accedunt; non sibi tales epulas in iudicium manducant et bibant? Ut autem non in iudicium manducant et bibant, bene vivant. Estote exhortatores non sermonibus, sed moribus vestris: ut illi qui non sunt baptizati, sic festinent sequi vos, ut non pereant imitando vos. Qui conjugati estis, fidem thori servate uxoribus vestris. Reddite quod exigitis. Vir, a femina exigit castitatem, præbe illi exemplum, non verbum. Tu es caput, qua is vide. Hac enim debes ire, qua illi non sit periculosum sequi: imo tu ipse qua vis eam sequi illuc, debes ambulare. Ab imbecilliore sexu exigit fortitudinem: carnis concupiscentiam ambo habetis; qui fortior est, prior vincat. Et tamen quod dolendum est, multi viri a feminis vincuntur. Servant feminae castitatem, quam viri servare nolunt: et in eo quod non servant, se viros videri volunt;

¹ Joan. vi, 57.

quasi propterea sit fortior sexu, ut eum facilius subjuget inimicus. Lucta est, praelium est, pugna est. Vir fortior est foemina, vir caput est foeminae¹. Foemina pugnat, et vincit: tu hosti succumbis? Stat corpus, et jacet caput? Qui autem uxores nondum habetis, et tamen ad mensam Dominicam jam acceditis, et carnem Christi manducatis, et sanguinem bibitis, si ducturi estis uxores, servate vos uxoribus vestris. Quales eas vultis ad vos venire, tales vos debent et ipsae invenire. Quis juvenis est, qui non castam velit ducere uxorem? Et si accepturus est virginem, quis non intactam desideret? Intactam quaeris, intactus esto. Puram quaeris, noli esse impurus. Non enim illa potest, et tu non potes. Si fieri non posset, nec illa posset. Quia vero illa potest, doceat te quia fieri potest. Et illam, ut possit, Deus regit. Sed tu gloriosior eris, si feceris. Quare gloriosior? illam premit parentum custodia, refrenat infirmioris sexus ipsa verecundia²: postremo leges timet, quas tu non times. Ideo ergo gloriosior eris, si feceris: quia tu si feceris, Deum times. Habet illa multa quae timeat praeter Deum: tu solum Deum times. Sed tu quem times, major est omnibus. Ipse timendus est in publico, ipse in secreto. Procedis, videris; intras, videris: lucerna ardet, videt te; lucerna extincta est, videt te: in cubiculum intras, videt te; in corde versaris, videt te. Ipsum time, illum cui cura est ut videat te; et vel timendo castus esto. Aut si peccare vis, quare ubi te non videat, et fac quod vis.

III. Qui vero jam vovistis, corpus arctius castigate, et concupiscentiae frenos nec ad ipsa quae permissa sunt, patiamini relaxare; ut non solum a concubitu illicito

¹ Ephes. v, 23. — ² Cod. Cass. *refrenat infirmiore sexum ipsa verecundia.*

divertatis, sed etiam licitum contemnatis aspectum. Mementote in quocumque sexu sitis, sive mares, sive foeminae, Angelorum vitam ducere vos in terra. Angeli enim non nubunt, neque uxores ducunt¹. Hoc erimus, cum resurrexerimus. Quanto vos meliores, qui quod erunt homines post resurrectionem, hoc vos incipitis esse ante mortem? Servate gradus vestros: servat enim vobis Deus honores vestros. Comparata est resurrectio mortuorum stellis in caelo constitutis². Stella enim ab stella differt in gloria, ut Apostolus dicit: sic et resurrectio mortuorum. Aliter enim ibi lucebit virginitas, aliter ibi lucebit castitas conjugalis, aliter ibi lucebit sancta viduitas. Diverse lucebunt: sed omnes ibi erunt. Splendor dispar, coelum commune.

IV. Cogitantes ergo gradus vestros, servantes et professiones vestras, accedite ad carnem Domini, accedite ad sanguinem Domini. Qui se scit aliter esse, non accedat. Compungimini magis sermone meo. Congratulantur enim qui sciunt servare conjugibus, quod a conjugibus exigunt; qui sciunt servare omni modo continentiam, si hanc Deo voverunt: qui vero audiunt me dicentem: Quicumque non servatis castitatem, nolite accedere ad illum panem, contristantur. Et ego nollem hoc dicere: sed quid facio? Timebo hominem, ut taceam veritatem? Ergo si illi servi non timent Dominum, etiam ego non timeam? quasi non sciam dictum esse: « Serve nequam » et piger, tu dares, et ego exigere³. » Ecce dedi, Domine Deus meus; ecce in conspectu tuo et Angelorum tuorum et in conspectu ipsius plebis tuae erogavi pecuniam tuam: timeo enim iudicium tuum. Ego dedi, tu exige. Etsi non dicam, facturus es. Ergo hoc potius dico: Ego dedi, tu converte, tu parce. Fac pudicos qui fuerunt

¹ Matth. xxii, 30. — ² Florus ad 1 Cor. xv, 41. — ³ Matth. xxv, 26.

impudici, ut simul in tuo conspectu, cum iudicium venerit, gaudeamus, et qui erogavit, et cui erogatum est. Placet hoc? Placeat. Quicumque impudici estis, corrigite vos, dum vivitis. Ego enim verbum Dei loqui possum, impudicos autem in nequitia perseverantes, de iudicio et damnatione Dei liberare non possum.

SERMO CXXXIII¹.

De verbis Evangelii Joan. vii, Ubi Jesus non se ascensurum ad diem festum dixerat, et tamen ascendit.

I. PROPOSITUM est nobis, in adiutorio Domini, de hoc recentissimo Evangelii capitulo disputare, nec est parva quæstio, ne periclitetur veritas, et falsitas gloriatur. Sed neque veritas perire potest, neque falsitas superare. Quid autem quæstionis habeat ista lectio, parumper accipite; et facti intenti per propositam quæstionem, orate ut sufficiamus ad solutionem. Dies festus erat Judæorum scenopegia²: hi dies sunt, quantum videtur, quos hodieque observant, quando casas vocant³. Est enim illis ista solemnitas de fabricatione tabernaculorum; quoniam tabernaculum σκηνή dicitur, scenopegia est tabernaculi fabricatio. Hi dies festi apud Judæos agebantur: et appellabatur unus dies festus, non quia uno die fiebat, sed quia continuata festivitate peragebatur; sicut dies festus Paschæ, sicut dies festus azymorum, et tamen, sicut manifestum est, ille festus dies agitur per aliquot dies. Erat

¹ Alias viii, inter editos ex MSS. Carthusiæ majoris. — ² Joan. vii, 2: —

³ Forte fabricant.

ergo in Judæa ista solemnitas, Dominus Jesus in Galilæa erat, ubi et nutritus est, ubi et consanguineos atque cognatos habuit, quos Scriptura fratres appellat. « Dixerunt » ergo ei, sicut lectum audivimus, fratres ejus: Transi » hinc, et vade in Judæam, ut et Discipuli tui videant » opera tua quæ facis. Nemo enim in occulto quid facit, » et quærit ipse in palam esse. Si hæc facis, manifesta te » mundo. » Deinde subjungit Evangelista: « Neque enim » fratres ejus credebant in eum. » Si ergo non in eum credebant, invidiosa verba subjiciebant. « Respondit eis » Jesus: Tempus meum nondum advenit: tempus autem » vestrum semper est paratum. Non potest mundus odisse » vos: me autem odit, quia ego testimonium perhibeo de » illo, quia opera ejus mala sunt. Vos ascendite in diem » festum hunc. Ego non ascendo ad diem festum istum, » quia tempus meum nondum impletum est. » Deinde sequitur Evangelista: « Hæc cum dixisset, ipse mansit in » Galilæam. Ut autem ascenderunt fratres ejus, tunc et » ipse ascendit ad diem festum, non manifeste, sed quasi » occulte¹. » Huc usque extenditur quæstio, cætera aperta sunt.

II. Quid ergo quæritur? quid movet? quid in periculo est? Ne Dominus, imo ut apertius dicamus, ne ipsa Veritas credatur esse mentita. Si enim volumus mentitum putari, mentiendi auctoritatem infirmus accipiet. Audivimus dicere mentitum esse. Qui enim putant esse mentitum, hoc dicunt: Dixit se non ascensurum ad diem festum et ascendit. Primo ergo, quantum in angusto tempore possumus, videamus utrum mentiatur, qui dicit aliquid, et non facit. Verbi enim causa, dixi amico: Cras te videbo: occurrit major necessitas, quæ retineret; non ideo falsum dixi. Quando enim promisi, hoc sentiebam quod dicebam.

¹ Joan. vii, 3-10.

Quando autem aliud majus occurrit, quod impedivit fidem promissionis meae, non mentiri volui, sed promissum implere non potui. Ecce, quantum arbitror, non laboravi, ut persuaderem, sed tantummodo admonui prudentiam vestram, non mentiri eum, qui promittit aliquid, et non facit, si ut non faciat, aliud occurrerit, quod ejus impediatur promissionem, non quod vincat falsitatem.

III. Sed ait qui me audit: Numquid hoc potes de Christo dicere, quia vel non potuit implere quae volebat, vel futura nesciebat? Bene agis, bene suggeris, recte communes: sed, o homo, partire mecum sollicitudinem. Quem non audemus dicere minus valentem, audemus dicere mentientem? Ego quidem, quantum existimo, quantum pro mea infirmitate judicare possum, eligo ut homo in aliquo fallatur, quam ut in aliquo mentiatur. Falli enim pertinet ad infirmitatem, mentiri ad iniquitatem. « Odisti, » inquit, Domine, omnes qui operantur iniquitatem. » Et continuo: « Perdes omnes qui loquuntur mendacium¹. » Aut tantumdem valet iniquitas et mendacium; aut plus est « Perdes, » quam « Odisti. » Neque enim qui odio habetur, continuo perditione punitur. Verum sit illa quaestio, utrum aliquando mentiri necesse sit: non enim modo discussio: latebrosa est, multos sinus habet; non vacat omnes secare, et ad vivum pervenire. Ergo ejus curatio in tempus aliud differatur; fortassis enim sine sermone nostro divina opitulatione sanabitur. Sed quid distuli, quid volo hodie tractare, intendite et distinguite. An aliquando mentiendum sit, hanc dixi difficilem et latebrosissimam quaestionem, hanc differo. Utrum autem Christus mentitus sit, utrum Veritas aliquid falsum

¹ Psal. v, 7.

dixerit, hoc hodie suscepimus admoniti ex Evangelica lectione.

IV. Quid autem intersit inter falli et mentiri, breviter dico. Fallitur qui putat verum esse quod dicit, et quia verum putat, ideo dicit. Hoc autem quod dicit qui fallitur, si verum esset, non falleretur: si non solum verum esset, sed etiam verum esse sciret, non mentiretur. Fallitur ergo, quia falsum est, et verum putat; dicit autem non nisi quia verum putat. Error est in humana infirmitate, sed non est in conscientiae sanitate. Quisquis autem falsum putat esse et pro vero asserit, ipse mentitur. Videte, fratres mei, distinguite nutriti in Ecclesia, eruditi in Scripturis Dominicis, non rudes, non rustici, non idiotae. Sunt enim inter vos docti et eruditi viri et quibuscumque litteris non mediocriter instructi: et qui illas litteras, quae liberales vocantur, non didicistis, plus est quod in sermone Dei nutriti estis. Si laboro in explicando quod sentio, adjuvate me et attentione audiendi et prudentia cogitandi. Nec adjuvabitis, nisi adjuvemini. Unde invicem pro nobis oremus, et commune adiutorium pariter expectemus. Fallitur, qui cum sit falsum, verum putat esse quod dicit; mentitur autem, qui falsum esse aliquid putat, et pro vero dicit, sive illud verum sit, sive falsum. Intuemini quid addiderim, sive illud verum sit, sive falsum, tamen qui falsum putat et verum asserit, mentitur: fallere affectat. Quid enim ei prodest, quia verum est? Interim ipse hoc falsum putat, et dicit tanquam verum sit. Verum est in se illud quod dicit, in se verum est; apud illum falsum est, non hoc habet conscientia ejus quod loquitur; aliud in se cogitat verum esse, aliud foras profert pro veritate. Duplex cor est, non simplex¹: non quod ibi habet hoc profert.

¹ Eccli. ii, 14.

Duplex cor olim reprobatum. Labia dolosa in corde et corde locuti sunt mala¹. Sufficeret ut diceret : In corde locuti sunt mala, ubi est labia dolosa? Quid est dolus? Cum aliud agitur, aliud obtenditur. Labia dolosa non simplex cor; et quia non simplex cor, ideo in corde et corde; ideo bis corde, quia duplex cor.

V. Dominum ergo Jesum Christum quid existimamus, quia mentitus est? Si minus est falli, quam mentiri, quem dicere non audemus falli, dicere audemus mentiri? Ille vero nec fallitur, nec mentitur : sed omnino sicut scriptum est (de illo quippe intelligitur, de illo debet intelligi :) nihil falsum dicitur regi, et nihil falsum exiit de ore ejus. Si regem quemlibet hominem dixit, regem Christum regi homini præponamus. Si autem, quod verius intelligitur, Christus est de quo dixit (ei quippe falsum nihil dicitur, quia non fallitur; ex ejus ore nihil falsi procedit, quia non mentitur :) quæramus quomodo capitulum evangelicum intelligamus, et non voraginem mendacii quasi coelesti auctoritate construamus. Est autem absurdus quærerere exponere veritatem et locum præparare mendacio. Quid me doces, rogo te, qui capitulum hoc exponis mihi, quid me vis docere? Nescio utrum audeas dicere : Falsitatem. Nam si ausus fueris hoc dicere, averti aures, et obturo spinis, ut si coarctare tentaveris, etiam punctus abscedam absque exposito Evangelio. Dic mihi quid me velis docere, et solvisti quæstionem. Dic, oro te : Ecce adsum; aures patent, cor paratum est, doce. Sed quæro quid? Non eo per multa. Quid docturus es? Quamcumque doctrinam in medio versaturus, quidquid nervorum in disputatione adhibiturus, hoc solum dic, unum de duobus interrogo, veritatem me docturus es, an falsitatem? Quid putamus eum responsu-

¹ Psal. xi, 3.

rum, ne abscedat; ne hiantem et verba exprimere conantem continuo deseram : quid promissurus est, nisi veritatem? Audio; sto, expecto, intentissime expecto. Ecce ille, qui promittebat se docturum me veritatem, de Christo insinuat falsitatem. Quomodo igitur veritatem docturus, Christum mendacem dicturus? Si Christus mentitur, sperandum est mihi quod tu mihi verum diciturus es?

VI. Vide aliud. Quid dicit? Mentitus est Christus? Ubi, rogo te? Ubi dixit : « Non ascendo ad diem festum, » et ascendit. Ego quidem perscrutari velim istum locum, ne forte non sit Christus mentitus. Imo quia non dubito Christum non esse mentitum, locum istum aut perscrutabor et intelligam, aut non intelligens differam. Christum tamen mentitum esse non dicam. Fac me non intellexisse; discedam nesciens. Melius est enim cum pietate nescire, quam cum insania judicare. Tamen tentamus discutere, ne forte illo adjuvante, qui Veritas est, aliquid inveniamus, aliquid et inveniamur, et ipsum aliquid non erit in veritate mendacium. Nam si quærendo, mendacium invenio; non aliquid, sed nihil invenio. Ergo quæramus ubi dicis Christum esse mentitum. Quia dixit, inquit, « Non ascendo ad diem festum, » et ascendit. Unde scis eum dixisse? Quid si ego dicam, imo non ego, sed alius, absit enim ut hoc ego dicam : quid si dicat alius, Hoc Christus non dixit; unde convincis, unde probaturus es? Codicem aperturus, lectionem inventurus, homini demonstraturus, imo cum magna fiducia pectoris resistenti codicem impacturus, Tene, attende, lege, Evangelium portas. Quid ergo, rogo te, quid conturbas paululum¹? Noli urgere, dic planius, tranquillius. Ecce Evangelium porto, et quid hinc? Ille, Evangelium loquitur Christum dixisse quod negas. Et ideo credes hoc dixisse Christum,

¹ Forte parvulum,

quia loquitur Evangelium? Ideo plane, inquit. Ego multum miror, quomodo dicas mentiri Christum et non mentiri Evangelium. Sed ne forte, cum dico Evangelium, codicem attendas, membranam et atramentum cogites Evangelium, quid dicat vide Græcum nomen: Evangelium est bonus nuntius, vel bona annuntiatio. Nuntius ergo non mentitur, et qui eum misit, mentitur? Iste nuntius, Evangelista scilicet, ut nomen etiam dicamus, iste Joannes qui hoc scripsit, de Christo mentitus est, an verum dixit? Elige quod vis, ego ad utrumque te audire paratus sum. Si mentitus est, non est unde probes Christum illa dixisse. Si verum dixit, de fonte falsitatis veritas non fluit. Quis est fons? Christus: rivulus sit Joannes. Venit ad me rivulus, et dicis mihi: Bibe securus; et cum de ipso fonte me terreas, cum in fonte esse falsitatem dicas, dicis mihi: Bibe securus? Quid bibo? Quid dixit Joannes, Christum esse mentitum? Unde venit Joannes? A Christo. Vera mihi dicturus est, qui ab illo venit; cum mentiebatur ille, a quo venit? Legi plane in Evangelio, Joannes super pectus Domini discumbens¹: sed puto quia veritatem bibebat. Quid vidit super pectus Domini discumbens? Quid bibit? quid, nisi quod ructuavit? « In principio erat Verbum, et Verbum erat apud » Deum, et Deus erat Verbum: hoc erat in principio » apud Deum. Omnia per ipsum facta sunt, et sine ipso » factum est nihil. Quod factum est, in eo vita est, et » vita erat lux hominum, et lux in tenebris lucet, et te- » nebræ eam non comprehenderunt²: » tamen lucet, et si ego forte obscuritatis aliquid habeo, nec comprehendere ad perfectum valeam, illa lucet. « Fuit homo missus » a Deo, cui nomen erat Joannes: hic venit ut testimo- » nium perhiberet de lumine, ut omnes crederent per

¹ Joan. XIII, 23. — ² Id. I, 1-4.

» ipsum. Non erat ille lumen: » quis? Joannes: quis? Joannes Baptista. De ipso enim dicit Joannes evangelista, « Non erat ille lumen: » de quo dicit Dominus: « Erat » lucerna ardens et lucens³. » Sed lucerna et accendi et extingui potest. Quid ergo? unde distinguis²? De quo loco quæris? Cui lucerna testimonium perhibebat, erat lumen verum³. » Ubi addidit Joannes verum, ubi tu quæris mendacium. Adhuc audi ipsum Joannem evangelistam ructuantem quod biberat: « Et vidimus, inquit, » gloriam ejus. » Quid vidit? quam gloriam vidit? « Glo- » riam tanquam Unigeniti a Patre, plenum gratia et ve- » ritate⁴. » Vide igitur, vide ne forte debeamus disputa- tiones infirmas vel temerarias cohibere, et de veritate nihil falsi præsumere, dare Domino quod debetur: fonti glo- riam demus, ut securi impleamur. « Deus autem verax: » omnis autem homo mendax⁵. » Quid est hoc? Deus plenus est: omnis homo inanis est; si vult impleri, accedat ad plenum. « Accedite ad eum, et illuminamini⁶. » Porro si homo inanis est, quia mendax est, et quærit impleri, et cum festinatione atque aviditate currit ad fontem, impleri vult, inanis est. Sed tu dicis: Cave fontem, est ibi mendacium. Quid aliud dicis quam, Est ibi venenum?

VII. Jam, inquit, omnia dixisti, jam me cohibuisti, jam castigasti. Dic mihi quomodo non sit mentitus, qui dixit: « Non ascendo, » et ascendit? Dicam, si potero: parum tibi non sit, quia etsi non te constitui in veritate, prohibui tamen a temeritate. Dicam tamen, quod et tu jam, si meministi verba quæ commendavi, puto quia cognoscis. Ipsa verba solvunt quæstionem. Multis diebus agebatur ille dies festus. Ad istum, utique hodiernum

¹ Joan. v, 35. — ² Locus mendosus. — ³ Joan. I, 9. — ⁴ Ibid. I, 14. — ⁵ Rom. III, 4. — Psal. XXXIII, 6.

diem, inquit, festum, istum utique hodiernum quando illi sperabant, non ascendit; sed quando ipse disponebat. Denique attende quod sequitur. « Hæc cum dixisset, » mansit ipse in Galilæa. » Ergo non ascendit ad istum diem festum. Volebant enim fratres ejus, ut ipse prior iret; ideo illi dixerant: « Transi hinc in Judæam. » Non dixerant, Transeamus, quasi comites ejus futuri; aut, Sequere nos in Judæam, tanquam priores ituri; sed tanquam præmissuri. Hoc ille voluit, ut illi præcederent: hoc vitavit, commendans hominis infirmitatem, occultans divinitatem; hoc vitavit, sicut cum in Ægyptum fugit¹. Non enim erat impotentiae: sed et hoc veritatis, ut daret exemplum cavendi: ne quisquam servus ejus diceret: Non fugio, quia turpe est; cum forte expediret ut fugeret. Dicturus suis: « Cum vos persecuti fuerint in hac » civitate, fugite in aliam²: » hoc ipse exemplum præbuit. Nam quando voluit, prehensus est; quando voluit, natus est. Hoc ergo, ne illi prævenirent, et eum venturum esse nuntiarent, et præpararentur insidiæ: « Non » ascendo, inquit, ad diem festum³. » Dixit, « Non ascendo, » ut occultaretur: addidit « Istum, » ne mentiretur. Aliquid intulit, aliquid abstulit, aliquid distulit: nihil tamen falsi dixit, quia nihil falsi de ejus ore procedit. Denique posteaquam hæc dixit: « Ubi autem » ascenderunt fratres ejus⁴: » Evangelium loquitur; attende, lege quod mihi offerebas; vide si non ipsa lectio solvit quæstionem, vide si aliunde sumpsi quod dicerem. Hoc ergo Dominus expectabat, ut priores illi ascenderent, ne venturum prænuntiarent, « Posteaquam ascenderunt fratres ejus, ascendit etiam ipse tunc ad diem festum, non evidenter, sed quasi occulte. » Quid « Quasi occulte? » Ibi facit quasi occulte. Quid « Quasi oc-

¹ Matth. II, 14. — ² Id. X, 23. — ³ Joan. VII, 8. — ⁴ Ibid. 10.

» culte? » Quia nec hoc erat occulte. Non enim vere latere conabatur, qui in potestate habebat quando teneretur. Sed in illa, ut dixi, occultatione exemplum præbebat cavendi insidias inimicorum infirmis Discipulis, qui potentiam non habebant, quando nollent ne prehenderentur. Nam ille etiam palam ascendit postea, et docebat eos in templo, et dicebant nonnulli: « Ecce hic est, ecce » docet. Certe dicebant nostri principes, quia apprehendere eum volebant: ecce palam loquitur, et nemo in » eum manum mittit¹. »

VIII. Jam vero si nos ipsos attendamus, si corpus ejus cogitemus, quia et nos ipse est. Nam etsi nos ipse non essemus, non esset verum, « Cum uni ex minimis meis » fecistis, mihi fecistis². » Si nos ipse non essemus, non esset verum, « Saule, Saule, quid me persequeris³? » Ergo et nos ipse, quia nos membra ejus, quia nos corpus ejus, quia ipse caput nostrum, quia totus Christus caput et corpus⁴. Forte ergo nos prævidebat, quia dies festos Judæorum non eramus acturi, et hoc est, « Ego non ascendo ad diem festum istum. » Ecce nec Christus, nec Evangelista mentitus est; quorum duorum si alterum necesse est eligere, daret mihi veniam Evangelista, nullo modo veracem ipsi veritati præponerem: missum ei a quo missus est, non præferrem. Sed Deo gratias, quantum arbitror, renudatum est quod obscurum erat. Adjuvabit ad Deum pietas vestra. Ecce, sicut potui, solvi quæstionem, et in Christo et in Evangelista. Tene mecum amice veritatem, amplectere sine contentione charitatem.

¹ Joan. VII, 25, 26. — ² Matth. XXV, 40. — ³ Act. IX, 4. — ⁴ Ephes. I, 22.